

Гүлжаһан ОРДА

ЗЕЙНОЛЛА СӘНІК
ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ
КӨРКЕМДІК
ІЗДЕНІСТЕР

ГҮЛЖАҒАН ОРДА

ЗЕЙНОЛЛА СӘНІК
ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ
КӨРКЕМДІК ІЗДЕНІСТЕР

Монография

Алматы – 2023

ӘОЖ 821.512.122.0 (035.3)

КБЖ 83.3 (5 Қаз)

О-69

Монография Зейнолла Сәнік атындағы мәдениет қоры кітаптары
сериясымен жарық көрді

Пікір жазған:

Хамраев А., *филология ғылымдарының докторы.*

Қаныкей Е., *филология ғылымдарының кандидаты.*

Орда Г.

О 69 Зейнолла Сәнік шығармаларындағы көркемдік ізденістер:

Монография. – Алматы: «Arshyn» баспасы, 2023. – 184 б.

ISBN 978-601-211-586-4

Монографияда Қытай Мемлекеттік Жазушылар одағының мүшесі, Қытай Мемлекеттік Фольклоршылар қоғамының мүшесі, Қытай Мемлекеттік сыйлығының иегері, Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі Зейнолла Сәнік шығармаларындағы көркемдік ізденістер ғылыми сараланған. Автор қаламгердің әңгіме, повесть, роман, тарихи эсселеріндегі мазмұн мен түр жаңалығын тарихи шындық пен көркем шешім, дәстүр сабақтастығы мен жаңашылдық мәселелері аясында қарастырған.

Кітапты жоғары оқу орындарының студенттеріне, гуманитарлық колледждерде таңдау компоненттерінде, тұлғатануға қатысты дәрістерде қолдануға болады. Сонымен бірге ұлт әдебиеті мен тарихын білгісі келетін әдебиеттанушы ғалымдар мен ізденушілерге әдебиет сүйер қауымға арналған.

ӘОЖ 821.512.122.0 (035.3)

КБЖ 83.3 (5 Қаз)

ISBN 978-601-211-586-4

© Орда Г., 2023

© «Arshyn» баспасы, 2023

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз. Зейнолла Сәнік4

1-Бөлім. Әңгімелердің көркемдік ерекшелігі

Жазушы әңгімелерінің тәрбиелік қызметі 10

Әңгімелердегі ғылыми-танымдық ойлар32

Ғылыми-фантастикаға қосылған үлес44

2-Бөлім. Хикаяттардағы көркемдік ізденістер

Алғашқы ұстаз бейнесінің сомдалуы54

Хикаяттардағы рухани құндылықтар74

«Із» биографиялық хикаятының ерекшеліктері88

3-Бөлім. Романдардағы көркем шындық

«Сергелдең» романындағы көркем шындық 101

«Басбай» романындағы қаһарман бейнесі 116

4-Бөлім. Тарихи-эсселердегі ұлт қаһармандары

«Тұғырыл хан» тарихи эссесі137

«Хан батыр – Қабанбай» кітабының ерекшеліктері 141

Қайрақбай Шалекенұлы (1828-1877) 147

Демежан батыр бейнесінің сомдалуы 156

5-Бөлім. Қазақ этнографиясы

Қазақ этнографиясы туралы зерттеу 163

Қорытынды173

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі 177

ОРДА ГҮЛЖАҒАН ЖҰМАБЕРДІҚЫЗЫ

1992 жылы Абай атындағы Қазақ мемлекеттік педагогикалық университетін үздік белгімен бітіргеннен бері М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтында тұрақты қызмет атқарып келеді. Қазіргі таңда Тәуелсіздік дәуіріндегі әдебиет және көркем публицистика бөлімінің меңгерушісі, жоба жетекшісі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің профессоры. Алаш қайраткері Қошқе Кемеңгерұлының әдеби мұрасын зерттеп филология ғылымының кандидаты (1996), мемлекет және қоғам қайраткері, әдебиеттанушы ғалым Мүсілім Базарбайұлы Базарбаевтың мұрасын зерттеп филология ғылымының докторы (2010) атанды.

Жаңартылған бағдарлама бойынша 8, 10, 11 сыныптардың «Қазақ әдебиеті» оқулығының (2018, 2019, 2020), 7 монография мен 600-ге жуық ғылыми мақала авторы. Ұлттық әдебиеттің көкейкесті мәселелері жөніндегі мақалалары Отандық және шетелдік басылымдарда (Қырғызстан, Әзірбайжан, Пәкістан, Үндістан, Ресей, Беларусь, Чехия, Венгрия, Австралия, Индонезия) жарық көрді.

Монографиялары:

1. Алаштың бір ардағы. – Алматы: «Рауан», 1998. 87-бет.
2. Қазақ журналдарындағы әдебиет және өнер. – Алматы: ҚР ҒМ-ҒА, 1998. 1 кітап, 1918-1941жж. – 290-бет.
3. Көркем ойдың құдіреті. – Алматы: «КИЕ» лингвоелтану инновациялық орталығы, 2007. – 301 б.
4. Мүсілім Базарбаев зерттеулері және әдебиеттану ғылымының мәселелері. – Алматы: «Арда», 2010. – 368 б.
5. Сөз сыры. Зерттеулер мен мақалалар. – Қарағанды: «Экожан», 2013. – 390 б.
6. Сөз құдіреті. Зерттеулер мен мақалалар. – Алматы: «Қаратау ҚБ» ЖШС: «Дәстүр», 2016. – 384 б.
7. Бес арыс: Анықтамалық көрсеткіш. Ш.Құдайбердіұлы, А.Байтұрсынұлы, М.Дулатұлы, Ж.Аймауытұлы, М.Жұмабайұлы /Р.С.Имаханбетпен бірге/. – Алматы: «Орхон» баспа үйі, 2017. – 100 б.